

«Ақтөбе қаласы білім бөлімі» ММ
«BILIM QAZYNA» КММ
ЖШС «NURSULTAN 7-ясли-сад» балабақшасы

«Ақтөбе қаласының білім бөлімінің
2025 жылғы 14 «08»
№ 234 бұйрығымен
БЕКІТІЛДІ

БАҒДАРЛАМА
«Мен әлемімді танимын!»
(ортаңғы, ересек, мектепалды топтары)

Ақтөбе, 2025 жы

Құрастырған: ЖШС «NURSULTAN» 7-ясли-сад бөбекжай балабақшасының логопеды Жанбекеева Аружан Рустембекқызы Бағдарлама жүйке жүйсінде ауытқулары бар, яғни психикалық дамуында тежелісі бар балаларды қоғамдық ортаға бейімдеуге, сенсорлық, моторлы және әлеуметтік дағдыларын дамытуға арналған.

Бағдарлама Қазақстан Республикасының логопедтер ассоциясының жетекші маманы логопед-дефектологы Нұрахметова Ш.А «Ерекше балаларды әлуметтендіру» оқулығын негізге ала отырып әзірленген.

ЖШС «NURSULTAN» 7-ясли-сад бөбекжай-балабақшасының педагогикалық кеңесі отырысында «Мен әлемімді танимын!» бағдарламасы талқыланды.

Хаттама №1

« 27 » тамыз 2025 жыл

ЖШС «NURSULTAN 7 ясли-сад»
балабақшасы:

А. Т. Тажиданова

Қалалық сараптау комиссиясының отырысында «Мен әлемімді танимын!» бағдарламасы мақұлданды және бекітілді.

Хаттама № 1

«27» 08 2025 жыл

Сараптау комиссиясының төрайымы

Қосымбаева М.О

**ЖШС «NURSULTAN» 7-ясли-сад бөбекжай балабақшасының
логопеды Жанбекеева Аружан Рустембекқызының « Мен әлемімді
танымын» тақырыбындағы бағдарламасына**

ШҚІР

Ұсынылып отырған бағдарламада қазіргі қоғамымыздың негізгі өзекті мәселелерінің бірі интеллектуалды қабілеті қалыпты ұрпақты тәрбиелеу болып табылады. Ал сенсорлық интеграция — бұл баланың барлық сезімдерін дамытуға бағытталған терапевтік шаралар кешені. Балалармен сабақ кезінде маман көптеген әдістерді қолданады олардың мәні балаларға сенсорлық тәжірибенің жетіспеушілігін толтыруға көмектесу болып табылады. Қазіргі қоғам ортасы оларға бермейтін тәжірибе, нәтижесінде балалар тактильді, визуалды, есту, иіс сезу, дәм сезу және қозғалыс ақпаратын дұрыс түсінбейді, бұл мінез-құлық, оқу, сөйлеуді дамыту, қарым-қатынас, бұлшықет тонусы және үйлестіру мәселелеріне әкеледі Балаларға арналған сенсорлық интеграция бойынша тұрақты сабақтар сезімтал қабылдау бұзылыстарын жеңуге бағытталған жаттығулар кешені түрінде өткізіледі. Сайып келгенде әзірленген кешен қабылдаудың барлық негізгі түрлеріне арналған жаттығуларды қамтуы керек:

- көрнекі-жарқын заттардың көмегімен көруді ынталандыру, "қараңғы" бөлмедегі жаттығулар;
- иіс сезу — өткір және әлсіз иістерді ынталандыру;
- дәмдік — дәмдік бұршіктерге әсері;
- вестибулярлық — бұрылыстар, құламалар, жұмсақ бетке секіру;
- есту — әр түрлі қарқындылықтағы дыбыстарды, музыканы, табиғи шуды қолдану;
- тактильді — саусақтарды, қолды, бетті, дене бетін ынталандыру;
- проприосенсивтілік — дененің кеңістіктегі орнын анықтау, терең бұлшықет сезімін ынталандыру.

Дұрыс тандалған сенсорлық интеграция жаттығулары баланың жақсаруына көмектеседі:

Қорыта келгенде бұл ұсынылып отырған бағдарлама тәрбиелік мәні зор бола отырып, сенсорлық жүйесі қалыпты, интеллектуалды ойлау қабілеттері дамыған жас жеткеншектерді тәрбиелеуге үлесі мол деп есептеймін.

Рецензент:

Түсінік хат

Сөйлеу қабілеті – ақпарат алмасудың, негізгі дамудың ең жоғарғы функциясы. Сөйлеу қабілеті дамымайынша, баланың барлық психикалық процестері ақсайды. Ол психикалық процестерге ойлауы, сөйлеуі, қабылдауы, қабілеті, қиялы, зейіні жатады. Яғни осы процестер дамымай артта қалса, бала өз жасына сай дамымайды. Сөйлетудің астарында сенсорлық жүйені дамыту, қабылдау, одан кейін қозғалыс жатыр, яғни баланың уақытылы даму үшін осы жүйенің негізгі компоненттерін дамыту қажет. Сенсорлық жүйеге олар тактильдік, проприоцептивтік, вестибулярлық, иіс сезу, дәм сезу, көру координациялары, сипап езу жүйелерін айтуға болады.

Осы жүйемен тиімді жұмыс атқарсақ, нәтиже болады. Осы процестердің барлығы негізі 7 жасқа дейін даму керек. Егер өздігінен қалыптаспаса, онда көмектесу керек. Балада сенсорлық дисфункция, яғни сенсорлық бұзылыстар бар екені байқалады, орталық жүйке жүйесіне зақым келген. Американың әрбір мектебі мен балабақшасында 10 жасқа дейінгі баламен осы жүйемен жұмыс атқарылады. Қандай диагноз болса да, осы жүйемен жұмыс атқарып келеді.

Сенсорлық интеграция — бұл баланың барлық сезімдерін дамытуға бағытталған терапевтік шаралар кешені. Балалармен сабақ кезінде маман көптеген әдістерді қолданады олардың мәні балаларға сенсорлық тәжірибенің жетіспеушілігін толтыруға көмектесу болып табылады. Қазіргі қоғам ортасы оларға бермейтін тәжірибе, нәтижесінде балалар тактильді, визуалды, есту, иіс сезу, дәм сезу және қозғалыс ақпаратын дұрыс түсінбейді, бұл мінез-құлық, оқу, сөйлеуді дамыту, қарым-қатынас, бұлшықет тонусы және үйлестіру мәселелеріне әкеледі

Сенсорлық интеграцияның негізгі идеясы: жеке денесінен әсер алу (тактильді, проприоцептивті, вестибулярлық) тұтастай жекелей дамытуда, сенсорлық тәжірибені жинақтау мен пысықтау үшін база болып табылады. Бұл ереже, онтогенезді сенсорлық жүйенің дамуына шартталған. Тактильді, проприоцептивті, вестибулярлық жүйе туылғанға дейін қалыптасады. Басқасы (көру, есту, қабылдау, иіс сезу) кейінірек пайда болады. Сондықтан, сенсорлық интеграция басқа да сана сезімін қалыптастыруға ықпал ететін тактильді, проприоцептивті, вестибулярлық сенсорлық жүйе арасында өзара іс-әрекетті дамытуға бағытталған.

Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған бағдарлама сабақтары, сенсорлық интеграция бойынша, сезімтал қабылдау бұзылыстарын жеңуге бағытталған жаттығулар кешені түрінде өткізіледі. Сайып келгенде әзірленген кешен қабылдаудың барлық негізгі түрлеріне арналған жаттығуларды қамтуға бағытталады:

- көрнекі-жарқын заттардың көмегімен көруді ынталандыру, "қараңғы" бөлмедегі жаттығулар;
- иіс сезу — өткір және әлсіз иістерді ынталандыру;
- дәмдік — дәмдік бұршіктерге әсері;
- вестибулярлық — бұрылыстар, құламалар, жұмсақ бетке секіру;
- есту — әр түрлі қарқындылықтағы дыбыстарды, музыканы, табиғи шуды қолдану;
- тактильді — саусақтарды, қолды, бетті, дене бетін ынталандыру;
- проприоцептивтік — дененің кеңістіктегі орнын анықтау, терең бұлшықет сезімін ынталандыру.

Дұрыс таңдалған сенсорлық интеграция жаттығулары баланың жақсаруына көмектеседі:

- көру және есту қабілеттері;
- жалпы және ұсақ моторика;
- зейін және шоғырлану;
- өзін-өзі бағалау және өзін-өзі тану.

Сенсорлық жүйенің қалыпты болуы, балалардың интеллектуалды қабілеттерінің уақытылуы дамуына алып келеді.

Түзету-дамыту бағдарламасы 72с сағат беріліп, 2 сағаттық апталық жүктемесі негізінде қарастырылған

Бағдарламаның мақсаты: Мектепке дейінгі өскелең ұрпақтың қалыпты дамуы үшін сенсорлық интеграция әдістерін кеңінен қолдану.

Міндеттері:

Балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, сенсорлық жүйелерін қалыпты дамыту мақсатында, сенсорлық әдістерді кеңінен қолдану.

Білім беру жүйесіне сенсорлық интеграция әдістерін қолдануды насихаттау

Сенсорлық интеграция әдістерін қолдана отырып, нәтижелі білімге қол жеткізіп, интеллектуалды қабілеттері толлыққанды дамыған ұрпақты тәрбиелеу.

Күтілетін нәтиже:

Сенсорлық-түзету жұмыстарын жүзеге асыру барысында, сенсорлық дамытушы орта құру

Балалның психологиясы тұрақты, сенсомоторлық даму динамикасының оң нәтижесін көрсету

« Мен әлемімді танимын» бағдарламасының тақырыптық жоспары

№	Ойын атауы	Сағат саны
1	«Дене мүшелерін ата?»	2
2	« Гүлдегі көбелек»	2
3	«Бақшада»	2
4	«Фермада»	2
5	«Күзгі табиғат»	2
6	« Жемістер мен көкөністер»	2
7	« Суретті аяқта	2
8	« Қима суреттер»	2
9	« Ұмытшақ суретші»	2
10	« Сақиналар»	2
11	« Заттарды әрле»	2
12	« Лото-қыстырғыш»	2
13	« Шыршаны безендір»	2
14	«Суық-ыстық-салқын»	2
15	« Әппақ қарлар»	2
16	« Жаңа-жылдық сыйлықтар»	2
17	« Куыршаққа моншақтар сыйлайық»	2
18	« Көлік жолын қалаймыз»	2
19	« Ғажайып қапшық»	2
20	« Түрлі түсті көліктер»	2
21	« Түзу сызық бойымен жүру»	2
22	« Аяқ ұшымен жүрейік»	2
23	« Екі жаға арасында»	2
24	« Сусабындармен ойындар»	2
25	«Үш аю»ертегісі	2
26	« Кірпінің инесінде»	2
27	« Жіптермен ойнайық»	2
28	« Түрлі түсті шарлар »	2
29	« Бағдаршам»	2
30	« Таяқшалармен сурет салу»	2
31	« Түрлі түсті сулар»	2
32	« Доппен ойнау»	2
33	« Су асты патшалығы »	2
34	« Ммм дәмді екен»	2
35	« Құрылыс алаңы»	2
36	«Шалқан» ертегісі	2
	Барлығы:	72сағат

Пайдаланылган әдебиеттер

1. Браудо Т.Е. и др. Методическое пособие по использованию сенсорной комнаты// В сб. Сенсорные комнаты «Снузлин» (сборник статей и методические рекомендации. - М: ООО Фирма «Вариант», 2001. - с. 47-57.
2. Брызгунов И.П., Касатикова Е.В. Непоседливый ребенок или все о гиперактивных детях. - М.: Изд-во Института Психотерапии, 2001.
3. Ветрова В.В. Уроки психологического здоровья. - М.: Педагогическое общество России, 2001.
4. Волков Б.С., Волкова Н.В. Детская психология. Психическое развитие ребенка до поступления в школу. - М.: Педагогическое общество России, 2000.
5. Данилина Т.А., Зедгенидзе В.Я., Степина Н.М. В мире детских эмоций: пособие для практи. Работников ДОУ. - М.: Айрис-пресс, 2006.
6. Дерманова И.Б. Диагностика эмоционально-нравственного развития. - СПб.: Издательство «Речь», 2002.
7. Дубровина И.В. Уткина Н.И. и др. Руководство практического психолога: психическое здоровье детей и подростков в контексте психологической службы. - М., 1995.
8. Дружинин В.Е. Психическое здоровье детей. - М.: ТЦ «Сфера», 2002.
9. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Тренинг по сказкотерапии. - СПб.: Речь, 2005.
10. Изард К.Э. Психология эмоций. - СПб.: Издательство «Питер», 1999.